

# هۆکاره کۆمه لایه تی و کهلتوریه کانی به کاربردنی پرووکهشی له کۆمه لگهی کوردیدا

شیلان محمد علی، نجات محمد فرج

بەشی کۆمەڵناسی، کۆلیجی زانستە مەروفاوەتیەکان، زانکۆی سلێمانی، سلێمانی، هەرێمی کوردستان-عێراق.

وهۆکارو پالنه ره کانی به کاربردنی پرووکهشی دهخهینه روو. ههروهها دهروازهی دووهم لایهنی مهیدانی توێژینهوه کهیه که میتۆدی بهکارهاتو بۆ توێژینهوه که بریتیه له میتۆدی روپۆیی کۆمه لایه تی، بهوهگرتهی غونه له رینگهی فۆرمی پێوانه وههروهها شێوازی کۆکردنهوهی داتاكان و شیکردنهوهیان خراوته روو. له کۆتاییدا چهند پێشیارو راسپاردیهک خراوته روو له بهر رۆشنایی ئهو ئهجامانهی به دهست هاتوون.

## کێشهیی توێژینهوه

لهم سالانهی دوایدا، هەرێمی کوردستان لهو کرانهوه ئابووری و کۆمه لایه تییهی، که جیهانی گرتۆتهوه بیههش نهبووه، له رینگهی پێشکهوتنی تهکنه لۆژیا و به جیهانیوون، که بۆ ئهم کرانهوهیه هۆکاربوون.

له هەرێمی کوردستانیش نایه کسان و پابه نه دییهکی دیار و ئاشکرا له ههموو روه کانی ژیا ئی ئهم کۆمه لگه یه دا به دیده گریت، به تایبه تی کاتییک باس دیته سه ر (به کاربردنی پرووکهشی) جیاوازییهکی روون و ئاشکرا له سه ره جم کایه کانی کۆمه لگه دا به دی ده گریت. هه ر بۆیه ئهم توێژینه وهیه هه ولدانی که بۆ وه لام دانه وهی ئهو پرسیاره ی که ئایا پینگه ی کۆمه لایه تی تاکه کان واده کات، له پرووکه شدا، به کاربه یین؟ ئهو پالنه ره کۆمه لایه تی و یانه چین که واده کات تاک به کاربردنی پرووکهشی بکات.

## گرنگی توێژینهوه

گرنگی ئهم توێژینه وهیه له دوولایه ندا خۆی ده یینیته وه

## یه کهم: گرنگی تیوری

له رووی تیورییه وه ئهم توێژینه وهیه به پشت به ستن به کۆمه له سه ره چاوه یه کی زانستی به شداره له بونیادانی بناغه یه کی پر له زانیاریه سه ر دیاردیهی به کاربردنی پرووکهشی، سوودمان له کۆمه لیک سه ره چاوه توێژینه وهی زانستی وه رگرتوه، که شیکردنه وهی تهواویان بۆ دیاردیهی به کاربردنی پرووکهشی کردوه، ئه مهش دووپاتی گرنگی ئهم توێژینه وهیه ده کاته وه.

## دووم: گرنگی مهیدانی

توێژینه وه که خۆی له کۆمه لیک زانیاری و داتا دا ده یینیته وه که هه لئو لوی لایه نی مهیدانیه، ههروهها ئهم توێژینه وهیه هاوشان به لایه نی تیوری وه لامی ئهو پرسیاره

**پوخته-** به کاربردنی پرووکهشی لهم سالانهی دوایدا وهک دیاردیهکی بهربلاو له ناو کۆمه لگه کانا سه ری هه لداوه که ئه مهش ده ییته هۆی به فیرو دانی داهاقی تاک له کرینی شه مک و خزمه ت گوو زاریه ک که پێداویستی خاوه نه که ی پر نا کاته وه، به لکو ته نها بۆ راکێشانی سه رنجی خه لک به لای خۆت داخۆ ده ر خستن و خۆچواندن به که سانی ده وه له مه ند و خاوه ن پینگه. ئاما جی ئهم توێژینه وهیه بریتیه له ده ر خستنی پالنه ره کانی به کاربردنی پرووکهشی و خه ر جکردنی پاره یه کی زۆر بۆ نه وشته نه ی که پێو یست نین، خسته نه پرووی ئهو هۆکاره کۆمه لایه تیانه ی، ده بنه هۆی بلا و نه وه ی دیاردیهی به کاربردنی پرووکهشی له کۆمه لگه ی کوردیدا.

لهم توێژینه وهیه دا میتۆدی روپۆیی کۆمه لایه تی به کار هاتووه به مه به ستی شیکردنه وهی داتا و زانیاریه کان، وه پشت ده به ستیت به فۆرمی پێوانه به مه به ستی کۆکردنه وهی داتا. کۆمه لگه ی توێژینه وه که بریتیه له دانیشتوانی شار ی سلێمانی، به وه رگرتنی غونه له ئاستی ئابوری به رزه وه بۆ نزم له دانیشتوانی هه رسێ سیتی (گاردن سیتی، دهروازه سیتی و کورد سیتی). له هه ره که یان (100) یه که به رتیه یه کی یه کسان وه رگیراوه. له گرنگترین ئهو ئهجامانه ی ئهم توێژینه وهیه پینی که شتووه، به پله ی یه کهم هۆکاره کۆمه لایه تییه کان پالنه ری به کاربردنی پرووکهشین. به پله ی دووم هۆکاره ئابوری و ته ندروسته یه کان پالنه ری به کاربردنی پرووکهشین له کوردستان.

**کلیه وشه کان-** به کاربردنی پرووکهشی، هۆکاره کۆمه لایه تی و کهلتوریه کان.

## پێشه کی:

تا ئهم دوایانه زۆریه ی ئابووریناسان گرنگیه کی که میان به پالنه ره کانی پشت ره فتاری به کاربردن ده دا. به لام ره که هه یج چالاکیه کی ئابووری دیکه هه یندیهی به کاربردن به چوارچێوه کۆمه لایه تییه که یه وه په وه ست نه ییت. ره فتاری به کاردغان په یامیک ده که یه ییته خۆمان و که سانی دیکه سه به رته به وهی که ئیمه کیین و چۆن خۆمان له گه ل که سانی دیکه ده لگو یینین، یان چۆن خۆمان له که سانی دیکه جیا ده که یه نه وه. ئهم توێژینه وهیه له دوو دهروازه یینک هاتوه دهروازه ی یه کهم لایه نی تیورییه، لهم به شه دا ره که زه سه ره کیه کانی توێژینه وه که و نا ساندنی چه مکی به کاربردنی پرووکهشی

بایه‌تیبونی توئینه‌وه که (وجیه محجوب، ۱۹۸۸: ص ۱۳۵).

نمونه‌ی ئەم توئینه‌وه‌یه‌ش بریتیه له دانیشتوانی هه‌رسێ سیتی (گاردن سیتی، ده‌روازه سیتی و کورد سیتی) که ده‌که‌وه ناوسه‌تته‌ری شارێ سلێانی.

له‌هه‌ریه‌کیک له‌م سیتی یانه (۱۰۰) سه‌د یه‌که‌یان به‌ نمونه‌ لیوه‌رگیراوه‌ و زانیاریان لیک‌کراوه‌ته‌وه‌ بۆ ئەم توئینه‌وه‌یه‌، بۆ دیاری کردنی قه‌باردی نمونه‌ پش‌تان به‌ستوه‌ به‌ ئەزمونه‌کانی پێش‌وو هه‌روه‌ها بیروپرای شار‌ه‌زایان له‌م بواره‌دا. جۆری نمونه‌که‌مان نمونه‌ی مه‌به‌ستداره‌ واته‌ نمونه‌ی مه‌به‌ستداری پش‌کی (عینه‌ قصیده‌ حصیه‌). له‌ هه‌ر سیتی یه‌ک پش‌کی‌کان و هه‌رگرتوه‌، له‌ سه‌ر بنه‌مای دابه‌شبوونی جوگرافی.

### چه‌مکی به‌کاربردنی رووکشی (Conspicuous Consumption)

بریتیه‌ له‌ به‌هه‌د‌ه‌ردان و به‌کاربردنی دراو نه‌خت و سه‌رمایه‌، که‌ تاک بۆ به‌ده‌سته‌پێنانی کالایه‌ک به‌کاریده‌هێنێت، که‌ ئەم کالایه‌ هه‌رگیز به‌کارناهێنێت و سودی مه‌عنه‌وی بۆ خاوه‌نه‌که‌ی نیه‌، به‌لکو ته‌نها به‌هایه‌کی گه‌وه‌ری و کومه‌لایه‌تی هه‌یه‌، یارمه‌تی خاوه‌نه‌که‌ی ده‌دات، که‌ خۆی به‌ که‌سانی چینیکی تری کومه‌لگه‌ بچوینێت. له‌ پێناو به‌ده‌سته‌پێنانی پێکه‌یه‌کی کومه‌لایه‌تی دیاریکراو، تا کومه‌لگه‌ به‌تاکیکی چینی پله‌ بالایی دابنێن. ئەمه‌ش به‌رنه‌نجامی جیاکاری کومه‌لایه‌تییه‌، که‌ چینی هه‌ژار له‌ پێناو به‌دیه‌پێنانی خه‌ونی بوون به‌ چینی سه‌رمایه‌دار، یاخوود چینی به‌خته‌وه‌ر، ده‌چنه‌ ژیر فشاریکی قورسی به‌کاربردن و ته‌نها له‌به‌ر خۆپێشاندانی، وه‌ک چینی به‌خته‌وه‌ر، ئەمه‌ش له‌ راستیدا ته‌نها رواله‌تکاری و به‌کاربردنیکی نادروسته‌ (Ritzer, G. 2011).

زاراوه‌ی (به‌کاربردنی رووکشی) سه‌ره‌تا له‌لایه‌ن، زانی ئه‌مریکی (سورشتاین فیلن) هه‌وه‌ به‌کارهێنراوه‌، که‌ له‌ کتێبه‌که‌یدا به‌ناوی (تیبۆری چینی به‌خته‌وه‌ر) له‌ ساڵی (۱۸۹۹) ب‌لاوکرایه‌وه‌. زاراوه‌که‌ بۆ مه‌به‌ستی به‌فیروانی پاره‌ و سه‌رمایه‌، له‌ کرپنی شته‌ گرانه‌ها و ده‌گمه‌نه‌کاندا بوو، که‌ مرۆفکه‌کان به‌زۆری له‌ ژبانی رۆژانه‌یاندان به‌کارناهێنن، به‌لام ئەم پێداویستیانه‌ به‌هایه‌کی ناوه‌کیان هه‌یه‌، که‌ یارمه‌تی خاوه‌نه‌که‌ی ده‌دات، ده‌رکه‌وێت و خۆی پێشاندات و شانازی‌بکات و پێکه‌یه‌کی کومه‌لایه‌تی به‌ناوبانگی پێنبه‌خشیت، هه‌تا خه‌لک به‌ئەندامی چینی به‌خته‌وه‌ر و ئه‌رس‌تۆکراسی بزاین. ئەمه‌ش له‌به‌رته‌وه‌ی پێنوايه‌، که‌ به‌خته‌وه‌ری و خۆشی و ره‌زانه‌ندی بۆده‌هێنێت، بۆیه‌ ئەو به‌کاربردنه‌ رواله‌تییه‌ تاک پراکتیزه‌ی ده‌کات، وایله‌ده‌کات ئەو ماف و ئه‌میتازاته‌ کومه‌لایه‌تیانه‌ به‌ده‌سته‌ده‌هێنێت، که‌ تایه‌مه‌ندی چینی ئه‌رس‌تۆکراتیه‌که‌نه‌.

هه‌روه‌ها (فیلن) ده‌لێت "کومه‌لێک ئەندامی چینه‌ هه‌ژار‌ه‌کان هه‌ن، که‌ هیوا خوازن چینه‌ ناو چینه‌ بالاکان و به‌م چینه‌وه‌ په‌یوه‌ست بن، ئەمه‌ش ته‌نها له‌ریگه‌ی چونه‌ ناو گۆره‌پانی به‌کارهێنانی ده‌رکه‌یه‌وه‌ به‌ده‌ست دێت، ئەمه‌ش پالنه‌ریکه‌ بۆ ئەوه‌ی ئەندامانی کومه‌لگه‌ له‌به‌رجاوی بگرن و ئەوان وه‌ک ئەندامی چینه‌ ده‌وله‌مه‌ند و ئه‌رس‌تۆکراتیه‌کان بن". (احسان محمد حسن، ۱۹۹۹، ۵۵).

(به‌کاربردنی رووکشی) جۆریکه‌ له‌ فیروان و به‌فیروانی سه‌روه‌ت و سامان و پاره‌ له‌ کرپنی شتی گران به‌ها و ده‌گمه‌ن دا که‌ له‌لایه‌ن خاوه‌نه‌که‌ی به‌کارناهێنێت له‌ ژبانی رۆژانه‌یدا به‌لام ئەم پێداویستیانه‌ به‌هایه‌کی ناوه‌کیان هه‌یه‌ که‌ یارمه‌تی خاوه‌نه‌که‌ی ده‌دات بۆ ده‌رکه‌وتن و شانازی کردن و پێدانی پێکه‌یه‌کی کومه‌لایه‌تی باوه‌ری‌یکراو بۆ ئەوه‌ی له‌ ناو کومه‌لگه‌دا به‌ ئەندامی چینه‌ به‌رزه‌که‌کانی کومه‌لگه‌ دابنێن.

لێره‌دا تاک، به‌ی گۆیدانه‌ نرخ و تیچو، ئەو کالایه‌ ده‌کرێت و ته‌نها وه‌ک لاسایکردنه‌وه‌ بۆ چوونه‌ پزێی که‌سه‌ ناودار و به‌ناوبانگه‌کان به‌کاریده‌هێنێت. (د. امین محمود محمد، ۲۰۲۲).

له‌ سه‌ر بنه‌مای پێناسه‌کانی چه‌مکی (به‌کاربردنی رووکشی) ده‌توانین پێناسه‌ی

ناشکرا ده‌کات که‌ مه‌به‌ست بووه‌ له‌ توئینه‌وه‌که‌دا به‌رجه‌سته‌ بکری‌ت. سه‌ره‌رای ئەوه‌ی ده‌رنه‌نجامه‌کانی ئەم توئینه‌وه‌یه‌ سود به‌خشه‌ بۆ ریک‌خراوه‌کانی گه‌شه‌پێدانی مرۆی بۆ هۆشیارکردنه‌وه‌ی تاکه‌کانی کومه‌لگه‌.

### ئامانجی توئینه‌وه‌

۱- ده‌رخستنی پالنه‌ره‌کانی به‌کاربردنی رووکشی و خه‌رجکردنی پاره‌یه‌کی زۆر، بۆ ئەو شتانه‌ی، که‌ پێویست نین.

۲- خستنه‌رووی ئەو هۆکاره‌ کومه‌لایه‌تیانه‌ی، ده‌بنه‌ هۆی ب‌لا‌بوونه‌وه‌ی دیاردی به‌کاربردنی رووکشی له‌ کومه‌لگه‌ی کوردیدا.

### میتۆدی توئینه‌وه‌

#### یه‌که‌م: میتۆدی توئینه‌وه‌که‌ (Research Methods)

میتۆده‌کانی توئینه‌وه‌ی زانستی به‌پێی دیارده‌و گیروگرتی بابه‌تی لیتویراوجیاوازدەبن، واته‌ به‌ پێی جیاوازی بابه‌ته‌کان میتۆده‌کانیش جیاواز دەبن، ئەم توئینه‌وه‌یه‌ له‌ رووی شیوازه‌وه‌ به‌ توئینه‌وه‌یه‌کی وه‌سفی شیکاری (Descriptive Method) داده‌نری‌ت، که‌ یه‌کیکه‌ له‌ شیوازه‌ زۆر ب‌لا‌وو به‌کار هاتوه‌کان، هه‌روه‌ها گونجاوه‌ له‌ گه‌ل زۆریه‌ی ئەو توئینه‌وه‌ی که‌ له‌بۆاری زانستی مرۆیدا ئەنجام ده‌درین، به‌لام له‌رووی جۆره‌وه‌ ده‌توانین ب‌لێن توئینه‌وه‌یه‌کی چه‌ندیتیه‌یه‌ میتۆدی روینوی کومه‌لایه‌تی به‌کارهێنراوه‌ بۆ کۆکردنه‌وه‌و لیک‌دانه‌وه‌و شیکارکردنی زانیاره‌کان به‌مه‌به‌ستی گه‌شتن به‌ ئەنجامی زانستی و ئەکادیمی چونکه‌ پش‌تان به‌ وه‌لامی فۆرمی پێوانه‌ به‌ستوه‌ و به‌ شیوازی ژماره‌و خستنه‌ی ژمیره‌ی خراوته‌ روو. ئەم میتۆده‌ ریگه‌ به‌ توئیره‌ ده‌دات به‌ شیوه‌یه‌کی سیستیمای زانیاری ده‌رباره‌ی مرۆفکه‌کان، ره‌فتاره‌کان و هه‌لوێسته‌کان و پێکهاته‌ کومه‌لایه‌تیانه‌کان کۆبکاته‌وه‌ (Bryman, 2008:15).

#### میتۆدی روینوی کومه‌لایه‌تی (Social survey Method):

میتۆدی روینوی کومه‌لایه‌تی یه‌کیکه‌ له‌ میتۆده‌ گرنگ و سه‌رکه‌وتوه‌کانی بۆاری توئینه‌وه‌ کومه‌لایه‌تیانه‌کان بۆ کۆکردنه‌وه‌و شیکارکردنی زانیاریه‌کان له‌ ریگه‌ی فۆرمی راپرسی ریک‌خراو یا چاوپێکه‌وتنی ریک‌خراوه‌ ئامانجی کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری وداتای ژماره‌ی له‌ سه‌ر کومه‌لگه‌یه‌کی دیاریکراوه‌ به‌شیک له‌و کومه‌لگه‌یه‌ وه‌ک نمونه‌ و هه‌ر ده‌گیرێت. (Brayman 2008:160)

#### دووه‌م: کومه‌لگه‌و نمونه‌ی توئینه‌وه‌که‌

#### ۱- کومه‌لگه‌ی توئینه‌وه‌که‌ (Research population):

کومه‌لگه‌ی توئینه‌وه‌ بریتیه‌ له‌ هه‌موو ئەو که‌سانه‌ی که‌ توئینه‌وه‌که‌ ده‌یانگریته‌وه‌ واته‌ هه‌موو ئەو تاکانه‌ن که‌ نمونه‌ی توئینه‌وه‌که‌یان لێهه‌لده‌ژیری‌ت به‌مه‌به‌ستی به‌ده‌سته‌پێنانی زانیاری په‌یوه‌ندی‌دار به‌بابه‌تی توئینه‌وه‌که‌وه‌ (علی، ۲۰۱۹: ۱۰۱). کومه‌لگه‌ی ئەم توئینه‌وه‌یه‌ پێکهاته‌وه‌ له‌ دانیشتوانی شارێ سلێانی واته‌ ناوه‌ندی پارێزگای سلێانی.

#### ۲- نمونه‌ی توئینه‌وه‌که‌ (Research Sample):

نمونه‌ی توئینه‌وه‌ بریتیه‌ له‌ پرۆسه‌ی هه‌ل‌بژاردنی یه‌که‌کانی نمونه‌ له‌ کومه‌لگه‌ی توئینه‌وه‌که‌، که‌ توئیره‌ر کاره‌ مه‌یدانیه‌کانی خۆی له‌سه‌ر ئەنجام ده‌دات، به‌ شیوازی که‌ ده‌بێت نمونه‌که‌ هه‌لگری سیفاته‌ راسته‌قیه‌نه‌کانی دانیشتوان بێت وه‌ بتوانێت نوینه‌رایه‌تی کۆی دانیشتوانی کومه‌لگه‌که‌ بکات به‌ ئامانجی گه‌شتن به‌ راستی زانستی و

(ریکاری به‌کاربردی رووکشی) بهم شیوهی کورت بکینهوه:

به‌کاربردی رووکشی، بریتیه له زیاده‌روی کردن له کپین و به‌ده‌سپینانی کومه‌لیک له کالو خزمه‌ت‌گوزاری، که خاوه‌نه‌کمی به‌کاربانا‌هینتیت تمها مه‌به‌سپیه‌تی جیواز دهرکه‌ویتی لهو پله کومه‌لایه‌تی به‌راستی به‌تیایه‌تی، بۆئوه‌ی له پله‌یه‌کی به‌رزتری کومه‌لایه‌تی دهرکه‌ویتی، که له راستیدا هم کله‌وپه‌لانه تمها جۆریک له خۆده‌رخستن به‌خاوه‌نه‌کمی ده‌به‌خشیت و هیچ پیداو‌یستیه‌کی بۆ پناکاته‌وه. په‌یوه‌ندی به‌هیز له نیوان ره‌فتاری ئابووری و کومه‌لایه‌تیدا هیه، بونیادی گروپ و تویره کومه‌لایه‌تییه‌کانی کومه‌لگه‌ی کوردی، له دوی ئه‌و گورانه کومه‌لایه‌تییه‌کانی له رووی کومه‌لایه‌تی و ئابووری و سیاسی و تەکنەلۆژیەوه به‌سەر بونیادی کومه‌لگه‌دا هاتوه، جیوازی چینایه‌تی و به‌رکه‌وتی کومه‌لایه‌تی له رووی به‌کاربردن و خه‌رجی داهاقی تاک له په‌یوه‌ندی به‌جیاکاری و چینایه‌تی له کومه‌لگه‌دا، زیاتر توخکردوته‌وه.

### هۆکاره‌کانی سه‌ره‌لانی به‌کاربردی رووکشی.

#### ۱- پيشاندانی مارکه (براند)

مرۆفه‌کان مه‌یلی خۆبه‌راوردکردن به‌کسانی تر هیه و به‌کاربردی رووکشیش ریگه‌یه‌که تا له رووی خاوه‌نداریتی مادده‌وه به‌کسانی چواره‌دوریان بگه‌نوه. ئه‌مه‌ش وه‌ک پيشاندانی دۆخی دارایی و سه‌رکه‌وتن سه‌یر ده‌کریت (Mason, 1981) و ئه‌وانه‌شی به‌و جۆره سامانه‌کیان پيشان ده‌ده‌ن به‌ئه‌گه‌ریکی زۆره‌وه له لایه‌ن ناسراوه‌کانیه‌وه به‌شیوازیکی تاییه‌ت سه‌یر ده‌کرین (Veblen, 1934) و وه‌ک ئه‌ندامی گروپیکێ تاییه‌ت و دیاریکراو په‌سه‌ند ده‌کرین. به‌لام، ئه‌مه‌ش پشتبه‌سته به‌هه‌ل‌بازدانی مارکه‌یه‌که به‌لای زۆریه‌وه به‌ناوبانگه و وه‌ک هه‌یاپه‌که بۆ ده‌وله‌مه‌ندی سه‌یر ده‌کریت. هه‌ندیک له مارکه‌کان به‌هۆی به‌رزى ترخه‌بانه‌وه تاییه‌تن و پینگه‌ی کومه‌لایه‌تییه‌کی به‌کاره‌ینه‌ر پيشان ده‌ده‌ن. (Zinkhan & Prenshaw, 1994) جیوازییه‌که له تیوان به‌کاربردن بۆ به‌هیزکردنی پینگه‌ی کومه‌لایه‌تی و به‌کاربردنی رووکه‌شیدا هیه، کاتیک دینه سه‌ر باسی مارکه‌کان. ئه‌و مارکه‌نێ به‌مارکه‌ی پینگه ناسراون ئه‌وانه‌ن که کوالیتیان زۆر به‌رز و ده‌شورتیت که به‌کاره‌ینه‌ران بۆ به‌ده‌سپینانی شکومه‌ندی کومه‌لایه‌تی به‌دای ئه‌م مارکه‌دا ده‌گه‌رین (Goldsmith, Flynn & Eastman, 1996). له‌گه‌ل ئه‌وه‌ی هه‌بوونی کله‌وپه‌لی مارکه به‌ناوبانگه‌کان وه‌ک پیه‌ویکی سه‌رکه‌وتنی کومه‌لایه‌تی سه‌یر ده‌کریت، له‌وانه‌یه هه‌ندیک که‌س ئه‌م کله‌وپه‌لانه بۆ به‌کاره‌ینانی که‌سی خۆیان بکرن. له به‌رامبه‌ردا، ئامانج له به‌کاربردنی رووکه‌شی بریتیه له غایشکردنی به‌کاره‌ینانی مارکه‌یه‌که و پيشاندانی ئه‌وه‌ی که که‌سی به‌کاره‌ینه‌ر خاوه‌نی ئه‌و کله‌وپه‌له مارکه‌یه‌یه. (O' Cass & McEwan, 2004) واته، ئه‌وه‌ی ده‌سته‌که‌وت و سه‌رکه‌وتنی به‌کاره‌ینه‌ره‌که ده‌رده‌خات ده‌رخستن و نیشاندانی خودی مارکه‌یه‌یه.

#### ۲- پۆلی

تۆرم و به‌ها کله‌توورییه‌کان تا راده‌یه‌کی دیاریکراو کاریه‌رییه‌کی به‌رجاویان له‌سه‌ر به‌کاربه‌ران هیه. هه‌ستی خۆشگوزه‌رانی، جیوازیبون و کوالیتی پانه‌ری به‌کاربردن، به‌لام ده‌شورتیت که ده‌کریت به‌ها مرۆیه‌کان یارمه‌تیا بده‌ن له روونکردنه‌وه‌ی ئه‌وه‌ی بۆچی جیوازییه‌کی به‌رجاوه‌یه له کله‌تووره جیوازه‌کاندا هیه (Dubois, Czellar & Laurent, 2005). له‌توانین چوار ره‌هه‌ندی کله‌تووری جیوازی په‌یوه‌ست به جیوازییه‌کان بجه‌نه‌ روو؛ تاکه‌ه‌رانی به‌رامبه‌ر ده‌سته‌جهمعی؛ خۆدوورگرتن له نادلیایی به‌رز به‌رامبه‌ر نزم؛ نیرینه‌ی به‌رامبه‌ر مینه‌ی؛ مه‌ودای هیزی به‌رز به‌رامبه‌ر نزم. له

چه‌ند سالی دواتر، تویره‌ران و تیوریسته‌کان ره‌هه‌ندی زیاتریان له‌سه‌ر بنه‌مای به‌ها کله‌توورییه جیوازه‌کان و سیفه‌ته‌کانی سه‌رکردایه‌تی زیاد کرد (House et al, 2004) به‌لام ئه‌مانه زیاتر باه‌خیا به ره‌هه‌نده کله‌توورییه نیشته‌ناییه‌کان ده‌دا نه‌ک تاکه‌که‌سپیه‌کان. له‌به‌رئوه‌ی به‌کاربردنی رووکه‌شی سیفه‌تی هه‌موو تاکه‌کانی ولایتیک نییه، به‌کاربردنی رووکه‌شی ده‌یت وه‌ک به‌هایه‌کی مرۆیی تاکه‌که‌سی سه‌یر بکری‌ت. چین، یه و وانگ (۲۰۰۸) پیلان وایه که به‌کاربردنی رووکه‌شی په‌یوه‌ندی به‌وینه‌ی خود و نیشاندانی که‌سایه‌تی مرۆفه‌وه هیه.

سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ش، هه‌ندیک چاره‌روایی کله‌تووری له شیوازی ژیان، رووکار و خاوه‌نداریتی هه‌ن که کاریه‌ریان له‌سه‌ر سروشتی رووکه‌شی هه‌ندیک شیوازی به‌کاربردن هیه. هه‌ندیک به‌کاره‌ینان له‌وانه‌یه تمها بۆ کاتی ده‌رکه‌وتی کومه‌لایه‌تی بێت، که خۆی له سه‌ردانیکردن و به‌شداریکردن له ئه‌زمونه کله‌توورییه‌کاندا ده‌بینینه‌وه، له‌بری ئه‌وه‌ی بۆ نیشاندانی پینگه‌ی کومه‌لایه‌تی بێت. ئه‌مه‌ش په‌یوه‌ندی به‌وه‌وه هیه که چۆن دواتر تاکه‌کان له ریگه‌ی سۆشیال میدیاوه که‌سانی تر له به‌شدارییان له سه‌ردانیکردن و ئاماده‌بوون لهو بۆنه کله‌تووریانه‌دا ئاگادار ده‌کونه‌وه. بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌مه به‌های هه‌یت، ده‌یت که‌ناییک هه‌یت له رییه‌وه که‌سه‌که به‌خه‌لکانی دیکه بلیت که به‌شدارییه‌کی چالاکه. غایشکردنی ئه‌زمون و دۆخی خۆیان به‌شیوه‌ی ئۆنلاین کاریه‌ری له‌سه‌ر کله‌تووری به‌کاربردنی رووکه‌شی هیه. تیوری سه‌رمایه‌ی کله‌تووری (۱۹۷۹)ی بۆردیو له دارشتنی شیوازه‌کانی به‌کاربردن تیشک ده‌خاته سه‌ر پۆلی سه‌رمایه‌ی کله‌تووری. سه‌رمایه‌ی کله‌تووری زاین و په‌روه‌ده و هۆشیاری کله‌تووری ده‌گرتیه‌وه. به‌پروای بۆردیو، تاکه‌کان سه‌رمایه‌ی کله‌تووری بۆ خۆجیاکردنه‌وه و به‌ده‌سپینانی سوودی کومه‌لایه‌تی به‌کارده‌هێنن. به‌کاربردنی رووکه‌شی، له‌م تیورییه‌دا، ئامرازیه‌که بۆ گورینی سه‌رمایه‌ی ئابووری (پاره) بۆ سه‌رمایه‌ی کله‌تووری، له‌پرنی به‌ده‌سپینان و غایشکردنی ئه‌و شتانه‌ی که له چواره‌چویه‌کی کومه‌لایه‌تی تاییه‌تدا به‌شانازی کله‌تووری داده‌نرین. تیوری سه‌رمایه‌ی کله‌تووری، له کاتیکدا ره‌گوریشه‌که‌ی له کومه‌لناسیدا، په‌یوه‌ندی به‌درووناسی کومه‌لایه‌تییه‌وه هیه، ئه‌ویش له‌پرنی دانان به‌پۆلی تۆرم و به‌ها و چاره‌رواییه کله‌توورییه کومه‌لایه‌تییه‌کان له دارشتنی ره‌فتاری تاکدا. دیدگانی درووناسی کومه‌لایه‌تی تیشک ده‌خه‌نه سه‌ر ئه‌وه‌ی که تاکه‌کان چۆن له چاره‌رواییه‌کانی کومه‌لگه‌ ده‌روان و خۆیانی له‌گه‌ل ده‌گوین، که ئه‌مانیش کاریه‌ریان له‌سه‌ر هه‌ل‌بازدانه‌کانیا هیه، بۆ نمونه‌ بۆاردی به‌کاربردنی رووکه‌شی (Bronner & de Hoog, 2019).

ده‌کریت چاره‌رواییه‌کانی کومه‌لگه و تۆرمه کله‌توورییه‌کان پانه‌ره‌کانی پشت به‌کاربردنی رووکه‌شی دا‌پ‌ر‌ژ‌ن. له هه‌ندیک کله‌تووردا، سامانی ماددی و پيشاندانی سه‌رکه‌وتن به‌هایه‌کی زۆریان هیه، ئه‌مه‌ش وای کردوه تاکه‌کان خۆیان له‌گه‌ل ئه‌م چاره‌رواییانه‌دا بگوین. چاره‌رواییه کله‌توورییه‌کان له شیوازی ژیان و مالمولک ده‌توان فشار بجه‌نه سه‌ر تاکه‌کان بۆ ئه‌وه‌ی له‌گه‌ل ئاستیکي دیاریکراوی ژياندا خۆیان بگوین. په‌نگه نه‌گه‌بشتن به‌م چاره‌رواییانه بیته هۆی زیادبوونی ئاره‌زووی به‌کاربردنی رووکه‌شی. په‌نگه ئه‌م تۆرمه کله‌تووریانه له ژیر کاریه‌ری هۆکاری جۆراوجۆری وه‌ک لایه‌نی میژوویی، ئابووری و کومه‌لایه‌تیدا بن. بۆ نمونه، زۆر شت په‌یوه‌سته به‌و به‌هایه‌ی که کومه‌لگه‌یه‌که بۆ کله‌وپه‌لی ماددی داده‌یت. ئه‌مه‌ش له کومه‌لگه‌ ده‌سته‌جهمعییه‌کاندا به‌دی ده‌کریت، که تیدا تاکه‌کان ئه‌و شتانه ده‌کرن که پینگه‌یان له کومه‌لگه‌دا پيشان ده‌دا. له کاتیکدا له ولاتی پيشکه‌وتوو ئه‌و جۆره ده‌سته‌که‌وتانه وه‌ک هه‌یای سه‌رکه‌وتن و ده‌سته‌که‌وتی تاکه‌که‌سی سه‌یر ده‌کرین، له کومه‌لگه‌ دا‌پ‌راوه‌کان یان ئه‌و ولاتانه‌ی له‌گه‌سه‌ندندان په‌نگه به‌های زیاتر به‌هه‌وله

دهسته‌جه‌معیه‌کان بدریت (Richardson, 1986)

به‌ها رۆژئاوا‌ییه‌کان گرنیکی‌کی زور به تاکه‌رای دده‌ن، به‌هوی جی‌انگیریشه‌وه، ئیستا ئهم جۆره به‌هایانه زیاتر بلابوونه‌توه. رهنه‌که که‌لتووره‌کانی دیکه به‌کاربردنی رووکه‌شی وه‌ک نیشانه‌ی پینشکه‌وتن بیه‌ن. له‌گه‌ل گه‌شه‌سەندنی ئابووری ولایتیک، رهنه‌که هاو‌لایه‌تی‌یه‌کانی بیانه‌وت سامانه تازه دۆزراوه‌کانیان له‌کپنی ئه‌و شتومه‌که لوکسانه‌دا خه‌رج بکه‌ن که پینگی داراییان نیشان دده‌ن. ده‌رباره‌ی کاریکه‌ری که‌لتوور له‌سه‌ر به‌کاربردن، کی‌لتو‌غلو، یاراش و ئونال (۲۰۱۸) رایان وایه که به‌رکه‌وتن به به‌هاکانی رۆژئاوا له‌سه‌راسه‌ری هه‌موو که‌لتووره‌کاندا کاریکه‌ری له‌تاکه‌کان کردوه. مانای سومبولی کرپنیک پالنه‌ریکه بۆ کرپن. (Corneo & Jeanne, 1997) واته، کرپنی شتیک که رۆژئاوا‌ییه‌کان به‌کاری ده‌هین رهنه‌که هۆکار بێت بۆ ئه‌وه‌ی هاو‌لایه‌تیانی ولاتانی دیکه بریاری کرپنی ئه‌و شته‌ بدەن. کرپنیک له‌و جۆره که‌سانی چوارده‌ور سه‌رسام ده‌کات و به‌هوی جی‌اوا‌زیوونیشیه‌وه هه‌ستی ئاسووده‌یی به‌کسه‌که ده‌به‌خشیت. ئه‌وه‌ش نیشان ده‌دات که له‌ به‌کاربردنی رووکه‌شیدا ده‌کریت به‌ها تاکه‌که‌سییه‌کان کاریکه‌رییه‌کی زیاتریان له‌ به‌ها که‌لتوورییه‌کان هه‌یت. بۆردیو (۱۹۸۴) چه‌مکی سه‌رمایه‌ی که‌لتووری ناساند، که هه‌ریه‌ک له‌ زاین، تواناکان، خویندن و هۆشیاری که‌لتووری ده‌گرته‌وه. بۆردیو ده‌لێت ئه‌وانه‌ی له‌ چینه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌ بالا‌کان جگه‌ له‌ سه‌رچاوه‌ داراییه‌کان (سه‌رمایه‌ی ئابووری) و تۆره‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان (سه‌رمایه‌ی کۆمه‌لایه‌تی)، خاوه‌نی سه‌رمایه‌ی که‌لتووریش، ئه‌مه‌ش له‌ دۆخه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کاندا سوودیان پێ ده‌گه‌یه‌نیت. به‌له‌به‌رچاوه‌گرتی چۆنییه‌تی په‌روه‌رده‌کردن و ئه‌و ئه‌زمونه‌نای پێیدا تێپه‌ریون، تاکه‌کان سوودمه‌ند ده‌بن له‌ هه‌ریه‌ک له‌ په‌روه‌رده، فیزیوونی زمان، هه‌لسوکه‌وتنکردن و توانا که‌لتوورییه‌کانی دیکه. له‌ میانه‌ی به‌خێوکه‌دنیاندا، به‌مولکومال ئاشنا ده‌بن و چێژ له‌و شتانه‌ش ده‌یه‌ن که به‌های که‌لتووریان هه‌یه، بۆ ئه‌وه‌ چێژ له‌و هونه‌ر، ئه‌ده‌ب و مۆسیقایانه ده‌یه‌ن که به‌هی ماله‌ ده‌وله‌مه‌نه‌کان داده‌نرێن. پینگی کۆمه‌لایه‌تییه‌کان زیاتر به‌هیز و به‌رزتر ده‌یتوه‌ له‌رێی خویندن و په‌روانه‌مه‌وه، که‌وا ده‌کات ده‌ستیان به‌ ده‌رفه‌ت و سه‌رچاوه‌کان بگات. تاکه‌کان ئه‌و بژاردانه‌ی ژیان هه‌له‌به‌زێرن که رهنه‌گه‌نه‌وه‌ی هه‌زه‌ که‌سییه‌کانیان و نیشانه‌ی پینگی و ناسنامه‌ی کۆمه‌لایه‌تییه‌کان (Corrigan, 1997).

### ۳- ئاماژه‌کردن

له‌ جواره‌چیه‌ی باسی به‌کاربردنی رووکه‌شیدا، ئاماژه‌بۆکردن به‌کیکه‌ له‌ رینگیه‌کانی ناردنی په‌یامی کۆمه‌لایه‌تی له‌ که‌سییه‌که‌وه بۆ که‌سانی ده‌ورو به‌وری ده‌رباره‌ی پینگی، ناسنامه و تایه‌مه‌ندییه‌کانی. تاکه‌کان به‌کاربردنی رووکه‌شی وه‌ک ستراتیجیکی عه‌قلانی بۆ ئاماژه‌کردن به‌ توانا و ده‌سه‌لاتیان به‌کارده‌هێن. تیوری ئاماژه‌کردن، که رهنه‌گه‌شیه‌ی له‌ ئابووریاده، په‌یوه‌ندییه‌کی نیکیشی به‌ ده‌رووناسی کۆمه‌لایه‌تییه‌وه هه‌یه. ئهم تیۆره یارمه‌تیا ده‌دات تینگیه‌ن که چۆن تاکه‌کان ئاماژه‌کردن بۆ زانیاریان ده‌رباره‌ی خۆیان به‌کارده‌هێن (Nelissen, Meijers, 2011) بۆیان ده‌رکه‌وتوه‌ ئه‌و که‌سانه‌ی که به‌ ئاشکرا به‌ره‌مه‌ لوکسه‌کانیان ده‌رده‌خه‌ن به‌ شتیاویکی زۆر شایسته‌تر له‌ لایه‌ن که‌سانی چوارده‌وریانه‌وه مامه‌له‌یان له‌گه‌ل ده‌کریت، له‌به‌رئه‌وه‌ی چوارده‌وره‌کیان وه‌ک که‌سانیک خاوه‌ن پینگی کۆمه‌لایه‌تی به‌رز و ده‌وله‌مه‌ند سه‌ریان ده‌که‌ن، چونکه به‌کاره‌ینانی کالای لوکس ئاماژه‌یه‌ بۆ سامان و پینگی کۆمه‌لایه‌تی و خه‌لکیش پێیان خۆشه‌ له‌گه‌ل که‌سانی ده‌وله‌مه‌ند تیکه‌ل بێن. (Shukla, 2011) چه‌ندین رینگی هه‌ن که تاکه‌کان له‌ رێیانه‌وه ئاماژه‌ بۆ تایه‌مه‌ندییه‌ که‌سییه‌کانیان ده‌که‌ن. ئاشکرایه‌ که به‌کاربردنی رووکه‌شی ئاماژه‌یه‌ بۆ دۆخی ئابووری و شتیاوی ژیان. به‌لام، ئاماژه‌ی

تریش هه‌ن که پینگی کۆمه‌لایه‌تی پیشان دده‌ن، بۆ ئه‌وه‌ په‌روانه‌که هه‌یایه‌ بۆ زیه‌کی و وریاییان پله‌ی وه‌زینی و ده‌سته‌که‌وته‌کانی کار که هه‌یان بۆ سه‌رکه‌وتن و توانای که‌سه‌که. له‌ دۆخه‌ ئابووری و کۆمه‌لایه‌تییه‌کاندا، تاکه‌کان ئه‌و ئاماژه‌ هه‌له‌به‌زێرن که کار ده‌کاته سه‌ر چۆنییه‌تی بیه‌نییان له‌ لایه‌ن خه‌لکی تره‌وه. سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ش، کاریکه‌ری ئاماژه‌کردن بېسته‌سته به‌ دۆخه‌ که‌لتوورییه‌که‌وه، چونکه ئه‌وه‌ی وه‌ک پله‌به‌رز سه‌یر ده‌کریت له‌وانه‌یه‌ به‌پیتی که‌لتووره‌کان بگۆرێت (Nelissen, Meijers, 2011)

تینگیه‌شتن له‌م پالنه‌رانه یارمه‌تیا ده‌دات باشت له‌و په‌یوه‌ندییه‌ ئالۆزی ئیوان فاکته‌ره ده‌رووناسی و کۆمه‌لایه‌تییه‌کان قی بگه‌ن که هۆکاری به‌کاربردنی رووکه‌شین. جگه‌ له‌وه‌ش، پالنه‌ره که‌سییه‌کان له‌ که‌سییه‌که‌وه بۆ که‌سیکی تر ده‌گۆرێن و هه‌موو ئهم فاکته‌رانه پینگیه‌وه ده‌کریت کاریکه‌ری له‌سه‌ر رهنه‌تاری به‌کاربه‌ر دابنێن.

### ۴- هه‌ل‌بژاردنه‌کان و وێستراوه‌کان

به‌پیتی تیۆری هه‌ل‌بژاردنی عه‌قلانی، که بېسته‌سته به‌ دیدگاهی ئابووری، تاکه‌کان بۆ به‌یاردان پشت به‌ لیکدانه‌وه عه‌قلانییه‌کان ده‌به‌ستن، تا به‌یاردانه‌کان زۆرتین که‌لکی بۆیان هه‌یت. (Renzetti, 2022) به‌پیتی ده‌رووناسی کۆمه‌لایه‌تی، به‌یاردانی تاکه‌کان ته‌نها بېسته‌ست نیه‌ به‌و سووده‌ بابه‌تییه‌ی که هه‌ل‌بژاردنه‌که هه‌یه‌تی، به‌لکو بېسته‌ستیه‌ به‌ فاکته‌ره کۆمه‌لایه‌تییه‌کان، هه‌سته‌کان و په‌یوه‌ندییه‌ که‌سییه‌کان (Charles, Hurst & Roussanov, 2009). تیۆری هه‌ل‌بژاردنی عه‌قلانی روونی ده‌کاته‌وه که چۆن تاکه‌کان، له‌ژێر کاریکه‌ری تۆرم و چاره‌روانییه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کاندا، ئه‌و به‌یاردانه ده‌ده‌ن که له‌گه‌ل ستاندارده‌کانی کۆمه‌لگه‌ و وێستی قبولکردنی کۆمه‌لایه‌تیدا دینه‌وه. (Kaus, 2013) ئه‌وه فاکته‌ره کۆمه‌لایه‌تییه‌کان که شویێ تاک له‌ گروپدا دیاری ده‌که‌ن. ده‌کریت گروپه‌که‌ خێزان، هاو‌پێ، دراوسی و که‌سانی دیکه‌ بگرته‌وه، به‌لام ده‌کریت گروپیکیش بگرته‌وه که تاکه‌که‌ خوازه‌ به‌شیک بێت لێی (Khan, 2006; Kotler & Armstrong, 2010). ئهم گروپه‌ رهنه‌تاری تاکه‌که‌ دیاری ده‌کات و ئه‌مه‌ش رهنه‌گه‌نه‌وه‌ی پینگی کۆمه‌لایه‌تییه‌تی. به‌لام ده‌شوتیت که به‌کاربه‌ران به‌ بېسته‌ستن به‌ زۆریک تایه‌مه‌ندی به‌یارد ده‌ده‌ن و ته‌نانه‌ت ئاگاداریش نین له‌وه‌ی بۆچی ئه‌و به‌یاردانه ده‌ده‌ن. (Lautiainen, 2015)

ده‌رووناسی کۆمه‌لایه‌تی جه‌خت له‌ گرنگی په‌یوه‌ندیکردن و به‌رپه‌وه‌بردنی هه‌سته‌کان له‌ به‌رکه‌وته‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کاندا ده‌کاته‌وه، له‌مه‌شدا له‌گه‌ل تیۆری ئاماژه‌کردن یه‌ک ده‌گرته‌وه. ئه‌وه‌ی له‌سه‌ر رهنه‌تاری به‌کاربه‌ران نووسراوه جه‌خت ده‌کاته‌وه له‌وه‌ی تاکه‌کان له‌ رینگی کرپنی کالای لوکسه‌وه ئاماژه‌ به‌ پینگی و سامانی خۆیان ده‌که‌ن. مه‌به‌ست له‌مه‌ش درووستکردنی وینه‌یه‌کی جوان (Shukla, 2011) و به‌ده‌سته‌پێینی رهنه‌مه‌ندی ئه‌و گروپه‌یه‌ که ئه‌ندامه‌ تیدا. مارکوس و کیتایاما (۱۹۹۱) پێیان وایه که پینوێسته له‌ هه‌ردوو رهنه‌ندی رۆژئاوا و رۆژه‌لاته‌وه سه‌یری ئه‌مه‌ بکه‌ن. له‌ که‌لتووره رۆژئاوا‌ییه‌کاندا رهنه‌ک تاکیک پشت به‌ هه‌ز و ئاره‌زووه که‌سییه‌کانی به‌سه‌تیت، له‌ کاتیکدا له‌ که‌لتووره رۆژه‌لاتیه‌کاندا زیاتر ده‌گرته‌وه‌ بۆ خێزان و تۆره کۆمه‌لایه‌تییه‌کان. وۆنگ و ئاهوفا (۱۹۹۸) له‌وه‌ زیاتریش ده‌لێن و پێیان وایه که به‌کاربردنی رووکه‌شی له‌ ئیوان ئهم که‌لتوورانه‌دا جی‌اوازی هه‌یه، چونکه له‌ ولاتانی رۆژئاوا‌دا ئاره‌زووه که‌سییه‌کان پالنه‌ری کرپن، به‌لام له‌ ولاتانی رۆژه‌لاتدا فشاره کۆمه‌لایه‌تییه‌کان هانی تاک ده‌ده‌ن یان ناچاری ده‌که‌ن شتیک بگرێت.

## 5- پيښه کومه لايه تي

له ترسي نوموړي پيښه کومه لايه تيان له دهست بدن، له وانه په ټاکه کان به دهستېلای پاره خهرج دهکن. دهیانویت له پيښه یوه بڅوځان و خهلکني تريشي بسملين که کسانې سرکه وتون و نه نامي گروپيکي تايه تن؛ ټاکه کان به های ځوځان له رپي ټو سومبولانه و پيشان دهکن که لای خهلکي دانپندانوان (Pybus, Power, Pickett et al, 2022). سرکه وتون له پيشانداني پيښه به کسی مه بست پشېسته به حوکه کاني هلسه نگانده وه، واته دهيت چوارچيو کومه لايه تيه به هه وه وهرگرېت. به پي بوردو (۱۹۸۴)، نه وانه له پيښه کومه لايه تي به رزن، بڅو برياردان له کرپني شمکيک، پشت به چيژ و ويستنه کانين ده بست و تا به ره مه کش ده گمتر پت، دهره تيکي باشتريان بڅو دهره خسي ت ځوځان له وانه جيا بکه نه وه که سره گروپي ټابووري کومه لايه تي نرم ترن. نه گهر ټاکيک هه ست بکات ناتوانيت به شيک پت له و گروپه کومه لايه تيه ي که تيايدايه تي، هه ست به ټاسوودني ټاک (Wilkinson & Pickett, 2018)

## 6- به راوردکاري کومه لايه تي :

به راوردکاري کومه لايه تي برتيه له څو به راوردکاري خود به کسانې ديکه له رووي توانا، دهستکوت، خاونداري تي، يان لايه ني ديکه وه (Alicke, 2007). به څو به راوردکاري به کسانې ديکه، ټاکه کان باشتريان به های ځوځان له کومه لگه دا تيده گن و نه مه ش له شيوازي ناسيني ځوځاندا يارمه تيان ددات. به لام، مرؤفه کان دهيت ځوځان به کسانې هاوشيوه ځوځان به راورد بکن (Goethals & Darley, 1977). نه گهر نا به راوردکريده که نه گونجاو دهيت. څو به راوردکريده به واني ديکه وا له خهلک ددات بڅو رووکش پاره خهرج بکن، نه مه ش له پيناوي زانيني قورساڼي ځوځان به به راورد به هاوته مه نه کانين يان بڅو تيهراندنيان (Christen & Morgan, 2005; Gurzki & Woisetschlager, 2017). به راوردکريده پالنه ريکي به هيز پت و هاني خهلک بدات ټو شتانه بکن که له گهل پيښه يان له چينه کومه لايه تيه خوازاوه کانيندا ده گونجيت. نه مه ش زياتر له کرپني ټوټوميل يان خانوبه ري گرانبه هادا رهنگ دداته وه، هه چنه دده کريت له کرپني جلوه رگ يان گه وه ري گرانبه هاشدا څو به ره جهسته بکات.

به راوردکاري کومه لايه تي لايه تيکي بنه رتي سايکولوجياي مرؤفه و رولي له دارشتني رهفتار و هلوئست و ههسته کاني ټاکا هه يه (Dijkstra, Gibbons & Buunk, 2010). له به رته وه مرؤفه کان دهیانویت وهک به شيک له کومه لگه کان بيندرېن. مرؤفه کان ټاره وويکي زکاکيان هه يه تا ځوځان وهک به شيک له گروپه کومه لايه تيه کان پيشان بدن و وا بکن له کومه لگه دا په سندن بکري. به راوردکاري کومه لايه تيش يارمه تي ټاکه کان ددات هه لسه نکاندن بڅو رادهي گونجانيان له گهل ټيښه کي کومه لايه تي ځوځاندا نه گام بدن، گرنگتر له مه ش بڅو نه وه په که بزنان تا چنه له ټاست چاوهرواني و پيوهره کاني هاوه لکانيندان. له نه گامدا، به راوردکريده خوت به کسانې ديکه بڅو څوچه سپاندن و دووپا تکرده وه به های خوته. به راوردکاري کومه لايه تي ټه رتي کاتيک که له څو به راوردکريده به واني ديکه خوت به که متر نايينيت و ټيښه يکي ټه رتييت بڅو خودي خوت لا دروست دهيت (Tesser & Collins, 1988).

له وانه په ټاکه کان هه نيک به ره هم، شيوازي ټان، يان رپره وي پيشه يي هه لټرين به پشېسته بن به وه ي که چو ن ټم هه لټاردانه له گهل سرکه وتني ځوځان يان ره زامه ندي کسانې ديکه ي ناو بازنه ي کومه لايه تي ځوځاندا يه ک ده گره وه. نه نامت له وانه په يروباوه، حمز و رهفتاره کانين به جوريک ريک بجن که له گهل تورم يان ره وته

باوه کاني ناو ټيښه کومه لايه تيه که ياندا بگونجيت. به راوردکاري کومه لايه تي يارمه تيدره له دارشتني تيرواني ټاک بڅو خودي څو و شوپي څو له جيهاني کومه لايه تي ده ورو به ريد.

دهکريت بيرکړده وه ي کيبرکيکارانه هاني ټاکه کان بدات پاره بڅو رووکش خهرج بکن وهک ريگه يک بڅو تيهراندني نه واني تريان مانوه له پيشه وه ي کيبرکي کومه لايه تي يان ټابووريه کاندا. مرؤفه کان پالنه ريکي زکاکيان بڅو څو به راوردکريده به واني ديکه تيدياه، دهتوانريت به کاربردي رووکشي وهک ريگه يک بڅو به ده ستپيناني به راوردکاري کومه لايه تي ټه رتي بيندرېت، نه ويش له رپي کرپني کالا و به کاره ينيان ټو خزمه تگوزاريانه وه که له کالا و خزمه تگوزاري خهلکني تري ناو بازنه ي کومه لايه تي ځوځان گرانبه اتري. جگه له مه ش، به کاربردي رووکشي جهخت له رولي کارپه ري کومه لايه تي و به راوردکاري کومه لايه تي له دارشتني رهفتاري ټاکا ده کاته وه. خواستي پيښه کي کومه لايه تي، دانپندان و به راوردکاري کومه لايه تي ټه رتي له گهل پالنه رکه کاني به کاربردي رووکشي يه ک ده گره وه (Dijkstra, Gibbons & Buunk, 2010)

## 7- پيکلام و به بازارکري:

پيکلام و ستراتيجه کاني به بازارکري روليکي گرنک له دارشتني رهفتاري به کاربه راندا ده گري. نيشانداني هه نيک به ره هم وهک هيني پيښه و سرکه وتون دهتوانيت پالنه ريک پت بڅو به کاربردي رووکشي. پيکلام و ټيښه يک بڅو مارکه خوازاوه کان دروست ددات، نه مه ش هاني خهلک ددات کالاي لوکس و مارکه بکن. پيکلام وا له خهلک ددات ځوځان به هه ويوني مارکه يکي تايه ته وه بايدن. نه وه نه نه کالاکان نين به لکو له سهرده مه دا چالاکيه لوکسه کانينش به مارکه دهکري و ده خريته بازاره وه و له لايه ن به شداريوواني خزمه تگوزاريه کانه وه له سوشيال ميديا بلاو دهکريته وه و بانگه شهيان بڅو دهکري. له گهل په ره سندن سوشيال ميديا، جوريکي جياوازي پيکلام کريده سهره لداوه. زورچار خهلک لاسايي رهفتار و شيوازي ټاني که سايه تيه ناوداره کان دهکته وه و ټم ټاره ووي لاسايي کريده وه يه دهکريت بيته هؤکاريکي به کاربردي رووکشي. زورچار پيکلام شيوازي ټانيکي سهرخراکيش نيشان ددات و هاني ټاکه کان ددات هه وني گه يشتن به و ټيښه بدن. به کاربردي رووکشي ريگايه که بڅو گه يشتن به و شيوازه ټيښه، که له لايه ن که سه کارپه رکه کاني ناو سوشيال ميديا وه بانگه شهي بڅو دهکري (Krahmer, 2006).

بڅو زيادکري داواکاري له سر کالايه ک، پيکلامه کان ټو کالايه وهک کالايه ي تايه ت و ده گمن پيشان دهکن، بڅو غونه کاتيک پيکلام بڅو چالاکيه ک يان کالايه ک دهکريت، دهوتريت نه نه يک يان دوو دانه ماوه. نه مه ش وا له خهلک ددات هه وني به ده ستپيناني ټو کالايه بدن (Amaldoss & Jain, 2005)، به تايه ت نه گهر ټو کالايه گرانبه ها و جياوازي پت. ټو کالايه ي وهک تايه ت و دانسقه ده ناسيندري هاني به کاربردي رووکشي دهکن. هزي کرپني شمکيکي جياوازي يان سنووردار وا له شه که که ددات تايه تر پت، چونکه تا خهلکيکي زياتر ټو شه که بکن خواست له سر شه که که که متر دهيتته وه و زياتريش به ها سومبوليه که ي له ده ست ددات. له به ر ټم هؤکاريه، کارکه کان ژماره ي به ره مه کانين سنووردار دهکن (Amaldoss & Jain, 2005)

## 8- به لگي سامان:

به پي تيوري (۱۹۳۴) ي فيلېن، نه وه کړکړده وه ي سامان ني به لکو به لگي هه ويوني سامانه که گرنکه له کومه لگه دا. هه چنه د شه که هه رزه نه کان ره که هه مان



### خشته‌ی (۳)

برگه‌کافی تایمت به فاکتوری یک و بهای تیرپونان

| فاکتورده‌کان | بهای تایمت‌مندرکاو | رپژهی جیوازی<br>شیکاری | رپژهی جیوازی<br>کله‌که‌بوو |
|--------------|--------------------|------------------------|----------------------------|
| 1            | 4.025              | 20.124                 | 20.124                     |
| 2            | 2.009              | 10.043                 | 30.167                     |
| 3            | 1.822              | 9.109                  | 39.276                     |
| 4            | 1.221              | 6.104                  | 45.381                     |
| 5            | 1.179              | 5.897                  | 51.278                     |
| 6            | 1.083              | 5.416                  | 56.694                     |
| 7            | 1.031              | 5.157                  | 61.851                     |
| 8            | 1.006              | 5.032                  | 66.883                     |

\* فاکتوری دوو: بهای تایمت‌مندی ئەم فاکتوره (2.009) به‌رپژهی شیکاری (30.167)، ئەم فاکتوره (۳) گۆراو له‌خۆ ده‌گریت، که بهای په‌یوه‌ست بوونی هه‌ریه‌کیکیان زیاتره له (0.50)، ئەم به‌هایه‌ش له گۆراوه‌کاندا ئەوه ده‌خاته‌روو، که ئەم فاکتوره گرنک و کاریگه‌ره، ئەم خشته‌یه‌ی خواره‌وه گۆراوه‌کانی فاکتوری دوو نیشان ده‌دات:

### خشته‌ی (۴)

برگه‌کافی تایمت به فاکتوری دوو و بهای تیرپونان

| ژ | برگه‌کان                                                                                        | بهای په‌یوه‌ست<br>بوونی گۆراوه‌کان | بهای<br>تیرپونان |
|---|-------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|------------------|
| ۱ | پینگه‌ی سیاسم ئاسانکاری ده‌کات بۆ ئەوه‌ی پرۆژهی وه‌به‌ره‌ین ئەنجام بده‌م. (۵۳)                  | 0.813                              | 0.731            |
| ۲ | به‌مه‌به‌ستی وه‌رگرتنی چاره‌سه‌ره‌ردانی نه‌ خوشخانه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی ولات ده‌که‌م. (۵۸)          | 0.783                              | 0.668            |
| ۳ | ناجیگری بارودۆخی سیاسی له‌ ناوخوا‌ی ولات و ده‌کات وه‌به‌ره‌ینان بکه‌م له‌ ده‌ره‌وه‌ی ولات. (۵۵) | 0.758                              | 0.621            |

به‌وجۆره‌ی له‌ خشته‌کانه‌وه‌ ده‌ره‌که‌وه‌یت، فاکتوری یه‌ک هۆکاره کۆمه‌لایه‌تییه‌کان و فاکتوری دوو هۆکاره ئابوری و تهن‌دروستییه‌کان له‌خۆده‌گریت، ئەمه‌ش ئاماژه ده‌کات بۆئەوه‌ی به‌پله‌ی یه‌که‌م هۆکاره کۆمه‌لایه‌تییه‌کان پالنه‌ری به‌کاربردنی روکه‌شین و به‌پله‌ی دووه‌میش هۆکاره ئابوری و تهن‌دروستییه‌کان پالنه‌ری به‌کاربردنی روکه‌شین. (قبلن)، پنی وایه ئەو ژینگه‌کۆمه‌لایه‌تییه‌ی که تاکه‌کانی تیدا ده‌ژین هۆکار و پالنه‌ری سه‌ره‌که‌یه بۆ ئەنجامدانی به‌کاربردنی روکه‌شی، چه‌ندیه‌هۆکارو پالنه‌ر هه‌ن که رینگه بۆ به‌کاربردنی روکه‌شی خوش ده‌که‌ن چه‌زی دانپانانی کۆمه‌لایه‌تی پالنه‌ری سه‌ره‌که‌یه. زۆریه‌ی خه‌لک بۆیه‌ کالای لوکس ده‌کرن بۆ ئەوه‌ی خالکانی تری ناو هاما‌ن گروپی کۆمه‌لایه‌تی ییپین. هاندیکی تری خالک هان کا کبیچکی ده‌که‌ن ده‌یان‌ه‌و‌یت پيشانی بدن که هاوشانی خه‌لکانی چواره‌وریان. راکیشانی سه‌رنجی خالک بۆ پینگه‌و سامان و سه‌ره‌که‌وتن پلنه‌ریکی سه‌ره‌کی به‌کاربردنی روکه‌شیه.

ئامانجی دووهم: ده‌رخستنی ئەو هۆکارانه‌ی ده‌بنه‌ هۆی بل‌اوبونه‌وه‌ی دیاردی به‌کاربردنی روکه‌شی له‌ کۆمه‌لگه‌ی کوردیدا: به‌مه‌به‌ستی هینانه‌ی ئەم ئامانجه، سه‌ره‌تا ئەو برگانه‌مان دیاری کرد که تایمه‌ته به هۆکاره‌کانی به‌کاربردنی روکه‌شی، ئەوانیش بریتی

کۆمه‌لایه‌تی دروستکردوه‌و کاریگه‌ری له‌سه‌ر ده‌رفه‌ت و شیوازی ژيانکردن هه‌یه. که‌واته ده‌کریت بلین له‌ کۆمه‌لگه‌ی کوردیدا کۆمه‌لیک تو‌یژی کۆمه‌لایه‌تی بوونی هه‌یه که له‌سه‌ر بنه‌مای پله‌به‌ندی و جیاکاری خۆیان له‌ تو‌یژه‌کانی تری کۆمه‌لگه جیاکردوته‌وه، هه‌روه‌ها تیۆری ئەم بیرمه‌نده به‌ ته‌واوه‌تی پشتی پینده‌به‌ستری‌ت له‌م تو‌یژینه‌وه‌یدا، له‌ به‌رئه‌وه‌ی یه‌کیک له‌ چه‌مه‌که سه‌ره‌که‌کانی ئەم تو‌یژینه‌وه‌یه به‌کاربردنی روو که‌شیه که به‌ته‌واوه‌تی له‌م تیۆره‌دا خواره‌ته‌روو هه‌ریه‌ک له‌ تیۆره‌که‌ی مارکس و ماکس فیهر و بۆردیو باسیان له‌م چه‌مه‌که نه‌کردوه.

به‌مه‌به‌ستی ده‌ستینشانکردنی دیارترین پالنه‌ره‌کانی به‌کاربردنی روکه‌شین، کرداری ئاماری (تحلیل‌العاملی) مان به‌کاره‌ینا، که یاره‌تیا‌ن ده‌دات بۆ که‌پشتن به‌ دیارکردنیکی وردتری پالنه‌ره‌کانی به‌کاربردنی روکه‌شی. خشته‌ی (2) ئەنجامی شیکاری فاکتوری بۆ پالنه‌ره‌کانی به‌کاربردنی روکه‌شی (۸) فاکتور دیاری ده‌کات، که رپژهی جیوازی شیکاری کله‌که‌بوو بۆ ئەم فاکتوره‌نه‌ ده‌کاته (66.883) (پاشکۆی (۲) خشته‌ی ته‌واوی ئەنجامه‌کان نیشان ده‌دات).

### خشته‌ی (2)

بهای تایمت‌مندی فاکتوره‌کان و رپژهی جیوازی شیکاری و جیوازی شیکاری کله‌که‌بوو بۆ پالنه‌ره‌کانی به‌کاربردنی روکه‌شی

| ژ | برگه‌کان                                                                                                           | بهای په‌یوه‌ست<br>بوونی گۆراوه‌کان | بهای<br>تیرپونان |
|---|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|------------------|
| ۱ | پینگه‌ی کۆمه‌لایه‌تی هاندیره بۆ به‌کاره‌ینانی که‌لوپه‌لی گرانبه‌ها. (۴)                                            | 0.785                              | 0.671            |
| ۲ | بریک له‌ داها‌ته‌که‌م سالانه بۆگۆرینی که‌لوپه‌لی ناوما‌ل خه‌رجه‌که‌م. (۲۱)                                         | 0.768                              | 0.633            |
| ۳ | پله‌و پینگه‌ی کۆمه‌لایه‌تی ته‌خوا‌زیت که‌به‌شیک له‌ داها‌ته‌که‌م له‌ کرپنی جوانکاری وخوا‌زانده‌وه به‌کاره‌ینم. (۶) | 0.714                              | 0.642            |

پاشان بۆئەوه‌ی بگه‌ینه ئەنجامیکی وردتر بۆ شیکارکردنی فاکتوره‌کان پشتیان به‌و فاکتوره‌نه‌ به‌ستوه‌وه که به‌ها تایمه‌ته‌مندرکاو‌ه‌کانیان له‌ (۲) زیاتره و له‌ هه‌مان کاتدا په‌یوه‌ستن به‌ زیاتره له‌ دوو گۆراوه‌وه و ده‌توان شیکردنه‌وه‌ی ته‌واو بدنه‌ فاکتوره‌ ده‌رچوه‌کان، ئەم ئەنجامیشدا ته‌نا (۲) فاکتور ده‌مینتیه‌وه، کۆی جیوازی شیکاریش بۆ ئەم دوو فاکتوره (30.167)، دواتر ئەژماری پۆله‌بندی تیرکاو به‌کاره‌ینرا بۆ هه‌لب‌لاردنی گۆراوه‌کان، به‌جۆریک هه‌ر گۆراویک به‌هاکه‌ی زیاتره له‌ (0.50) ده‌رچو‌یت وه‌ک که‌مترین ئاست بۆ دیاریکردنی ئەو گۆراوانه‌ی کاراو کاریگه‌رن له‌رووی ئامارییه‌وه دیاریکرا، له‌ خشته‌کانی خواره‌وه‌دا ئەو فاکتوره‌نه‌ خواره‌ته‌روو، که به‌پنی تیرپوونی برگه‌کان بۆ هۆکاره‌کان له‌ شیکردنه‌وه‌که‌دا ده‌رکه‌وتون:

\* فاکتوری یه‌ک: بهای تایمت‌مندی ئەم فاکتوره (4.025) به‌رپژهی شیکاری (20.124)، ئەم فاکتوره (۳) گۆراو له‌خۆ ده‌گریت، که بهای په‌یوه‌ست بوونی هه‌ریه‌کیکیان زیاتره له‌ (0.50)، ئەم به‌هایه‌ش له‌ گۆراوه‌کاندا ئەوه ده‌خاته‌روو، که ئەم فاکتوره گرنک و کاریگه‌ره، ئەم خشته‌یه‌ی خواره‌وه گۆراوه‌کانی فاکتوری یه‌ک نیشان ده‌دات:

دیاریکردنی ئەو گۆراوانەى کاراو کارێگەرن لەپرووی ئاماریهوه دیاریکرا، له خستهکانی خواره‌ودا ئەو فاکتەرانه خراوته‌روو، که به‌پێی تێزبوونی پرگه‌کان بۆ هۆکاره‌کان له شیکردنه‌وه‌که‌دا ده‌رکەوتن:

**\* فاکتەری یەک:** به‌های تایبه‌تمەندی ئەم فاکتەرە (3.371) به‌رێژه‌ی شیکاری (17.743)، ئەم فاکتەرە (۳) گۆراو له‌خۆ ده‌گرێت، که به‌های په‌یوه‌ست بوونی هه‌ریه‌کیکیان زیاتره‌ له (0.50)، ئەم به‌هایه‌ش له‌ گۆراوه‌کاندا ئەوه‌ ده‌خاته‌روو، که ئەم فاکتەرە گرنگ و کارێگەرە، ئەم خسته‌یه‌ی خواره‌وه‌ گۆراوه‌کانی فاکتەری یەک نیشان ده‌دات:

#### خسته‌ی (۶)

##### پرگه‌کانی تایه‌ت به‌ فاکتەری یەک و به‌های تێزبوون

| ژ | پرگه‌کان                                                                               | به‌های په‌یوه‌ست بوونی گۆراوه‌کان | به‌های تێزبوون |
|---|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|----------------|
| ۱ | پله‌و پۆستی سیاسم کارێگەری هه‌یه‌ له‌سه‌ر به‌هه‌ده‌دانی داهاتم له‌ شتی ناپۆیستدا. (۴۶) | 0.791                             | 0.672          |
| ۲ | پینگە‌ی سیاسم واده‌کات له‌زۆرینه‌ی باج و پوسوماق حکومی بیه‌خشریم. (۴۹)                 | 0.783                             | 0.628          |
| ۳ | پینگە‌ی سیاسم هۆکاره‌ بۆ ئەوه‌ی به‌شیک له‌ داهاتم بۆ گه‌شت کردن خه‌رج بکەم. (۵۲)       | 0.749                             | 0.709          |

**\* فاکتەری دوو:** به‌های تایبه‌تمەندی ئەم فاکتەرە (2.082) به‌رێژه‌ی شیکاری (28.699)، ئەم فاکتەرە (۳) گۆراو له‌خۆ ده‌گرێت، که به‌های په‌یوه‌ست بوونی هه‌ریه‌کیکیان زیاتره‌ له (0.50)، ئەم به‌هایه‌ش له‌ گۆراوه‌کاندا ئەوه‌ ده‌خاته‌روو، که ئەم فاکتەرە گرنگ و کارێگەرە، ئەم خسته‌یه‌ی خواره‌وه‌ گۆراوه‌کانی فاکتەری دوو نیشان ده‌دات:

#### خسته‌ی (۷)

##### پرگه‌کانی تایه‌ت به‌ فاکتەری دوو و به‌های تێزبوون

| ژ | پرگه‌کان                                                             | به‌های په‌یوه‌ست بوونی گۆراوه‌کان | به‌های تێزبوون |
|---|----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|----------------|
| ۱ | پابه‌ندم به‌ داب و نه‌ریت و به‌ها کۆمه‌لایه‌تیه‌که‌نه‌وه. (۹)        | 0.731                             | 0.589          |
| ۲ | بۆ کرپی پینداویستی پۆژانه‌م سه‌ردانی مۆل و مارکیتیه‌کان ده‌کەم. (۱۴) | 0.698                             | 0.428          |
| ۳ | بۆ کات به‌سه‌ربردن سه‌ردانی شونیه‌ گه‌شتیاریه‌کان ده‌کەم. (۱۱)       | 0.515                             | 0.605          |

به‌وجۆره‌ی له‌ خسته‌که‌نه‌وه‌ ده‌رده‌که‌وێت، فاکتەری یەک هۆکاره‌ سیاسیه‌کان و فاکتەری دوو هۆکاره‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کان له‌خۆده‌گرێت، ئەمه‌ش ئاماژه‌ ده‌کات بۆئه‌وه‌ی به‌ پله‌ی یه‌که‌م هۆکاره‌ سیاسیه‌کان و به‌ پله‌ی دووه‌میش هۆکاره‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کان هۆکاری به‌کاربردنی روکه‌شین.

#### ئهنجام

له‌ کۆتاییدا توێژه‌رگه‌شنووه‌ به‌و ئهنجابه‌ی که‌ له‌ کۆمه‌لگه‌ی کوردیدا فاکتەری یه‌که‌م هۆکاره‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کان به‌ پله‌ی یه‌که‌م دێت وه‌ک هۆکاریکی پالنه‌ری به‌کاربردنی روکه‌ش و هۆکاره‌ ئابوری و ته‌ندروسته‌یه‌کانیش به‌ پله‌ی دووم دین له‌ کوردستان ئەم

بوون له‌ پرگه‌کانی (۹، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۵، ۲۶، ۳۱، ۳۳، ۴۴، ۴۶، ۴۹، ۵۰، ۵۲، ۵۹) پاشان له‌ پرگه‌ی به‌کاره‌ینانی هاوکیشه‌ی (One Sample T-Test) که‌ ئهنجابه‌که‌ی له‌م خسته‌یه‌ی خواره‌ودا خراوته‌روو، ده‌گه‌ینه‌ ئەوه‌ی ئایا به‌کاربردنی روکه‌شی بوونی هه‌یه‌ له‌ کۆمه‌لگه‌ی کوردیدا:

#### خسته‌ی (۵)

##### ئهنجابه‌ی هاوکیشه‌ی (T) بۆ یه‌ک سامه‌ل بۆ زانیی بوونی هۆکاره‌کانی به‌کاربردنی روکه‌شی

| تەوەر                           | ناوەنده‌ ژمێره‌ی گێماتی | ناوەنده‌ ژمێره‌ی هه‌ژمارکراو | لادانی بێتوهری | به‌های (T) هه‌ژمارکراو | ئاستی به‌لگه‌داری | ئاماژه       |
|---------------------------------|-------------------------|------------------------------|----------------|------------------------|-------------------|--------------|
| هۆکاره‌کانی به‌کاربردنی روکه‌شی | 19                      | 44.92                        | 9.752          | 46.033                 | 0.000             | به‌لگه‌داره‌ |

به‌های (T) خسته‌یه‌ی به‌ نمه‌ی ئازادی (298) ئاستی به‌لگه‌داری (0.05) = 1.97 به‌وجۆره‌ی له‌ خسته‌که‌دا ده‌رده‌که‌وێت و له‌ به‌رئه‌وه‌ی به‌های (T) هه‌ژمارکراو گه‌وره‌تره‌ له‌ به‌های (T) خسته‌یه‌ی و ناوه‌نده‌ژمێره‌ی هه‌ژمارکراو گه‌وره‌تره‌ له‌ ناوه‌نده‌ژمێره‌ی گرمانی که‌واته‌ هۆکار هه‌یه‌ بۆ به‌کاربردنی روکه‌شی. (فیلن ) پنی وایه‌ ئه‌وژینگه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌ی که‌ تاکه‌کانی تیدا ده‌ژین هۆکارو پلنه‌ری سه‌ره‌یه‌ بۆئه‌نجامدانی به‌کاربردنی روکه‌شی، چه‌ندین هۆکار و پالنه‌ر هه‌ن که‌ رینگه‌ بۆ به‌کاربردنی روکه‌شی خوش ده‌کەن. حه‌زی دانپندانی کۆمه‌لایه‌تی پالنه‌ری سه‌ره‌یه‌یه‌ زۆریه‌ی خه‌لک بۆیه‌ کالای لوکس ده‌کرن بۆ ئەوه‌ی خه‌لکانی تری ناو هه‌مان گروپی کۆمه‌لایه‌تی بیه‌ین. هه‌ندیک تری خه‌لک هه‌ن که‌ کێپرکێ ده‌کەن و ئه‌یانه‌وێت پێشانی بدن که‌ هاوشانی خه‌لکانی چواره‌دوریان. له‌رێی پێشاندانی سامانه‌وه‌ هه‌ندیک که‌س ده‌یانه‌وێت هه‌ستی له‌خۆرازیبوون به‌هێزتر بکەن. پالنه‌ره‌کانی تری وه‌ک چاره‌وانیه‌ که‌لتووریه‌کانیش کارێگه‌ریان هه‌یه‌، جگه‌ له‌مانه‌ش ته‌ندرووستی ده‌روونیش یه‌کیکه‌ له‌ هۆکاره‌کانی به‌کاربردنی روکه‌شی. راکیشانی سه‌رنجی خه‌لک بۆ پینگه‌ و سامان و سه‌ره‌کوتن پالنه‌ریکی سه‌ره‌یه‌ی به‌کاربردنی روکه‌شیه‌.

به‌مه‌به‌ستی ده‌ستبێشانکردنی دیارترین هۆکاره‌کانی به‌کاربردنی روکه‌شی، کرداری ئاماری (تحلیل العاملي)مان به‌کاره‌ینا، که‌ یارمه‌تیا ن ده‌دات بۆ گه‌یشتن به‌ دیاریکردنیکی وردتری پالنه‌ره‌کانی به‌کاربردنی روکه‌شی. خسته‌ی (۵) ئهنجابه‌ی شیکاری فاکتەری بۆ پالنه‌ره‌کانی به‌کاربردنی روکه‌شی (۶) فاکتەر دیاری ده‌کات، که‌ رێژه‌ی جیاوازی شیکاری که‌له‌که‌بوو بۆ ئەم فاکتەرانه‌ ده‌کاته (66.883) (پاشکۆی (۳) خسته‌ی ته‌واوی ئهنجابه‌کان نیشان ده‌دات).

پاشان بۆئه‌وه‌ی بگه‌ینه‌ ئهنجابه‌یکی وردتر بۆ شیکارکردنی فاکتەرانه‌کان پشتمان به‌و فاکتەرانه‌ به‌ستووه‌ که‌ به‌ها تایه‌تمه‌ندکراوه‌کانیان له‌ (۲) زیاتره‌ و له‌ هه‌مان کاتدا په‌یوه‌ستن به‌ زیاتره‌ له‌ دوو گۆراوه‌وه‌ و ده‌توانن شیکردنه‌وه‌ی ته‌واو بده‌نه‌ فاکتەر ده‌رجه‌وه‌کان، له‌ ئهنجابه‌شدا ته‌ینا (۲) فاکتەر ده‌مێنێته‌وه‌، کۆی جیاوازی شیکاریش بۆ ئەم دوو فاکتەر (28.699)، دواتر ئهنجابه‌ی پۆله‌بندی تێرکراو به‌کاره‌ینا بۆ هه‌لژاردنی گۆراوه‌کان، به‌جۆریک هه‌ر گۆراویک به‌هاکه‌ی زیاتره‌ له‌ (0.50) ده‌رجوینت وه‌ک که‌مه‌ترین ئاست بۆ

- Areiza-Padilla, J. & Manzi Puertas, M. (2021). Conspicuous Consumption in Emerging Markets: The Case of Starbucks in Colombia as a Global and Sustainable Brand. *Frontiers in Psychology*, 12
- Bronner F. & de Hoog R. (2019). Comparing conspicuous consumption across different experiential products: Culture and leisure. *International Journal of Market Research*, 61, 430–446.
- Bryman, A. (2008). *Social research methods*. Oxford university press.
- Charles, K. K., E. Hurst, and N. Roussanov (2009). Conspicuous Consumption and Race, *The Quarterly Journal of Economics*, 124(2), 425–467.
- Christen, M. & Morgan, R. (2005). Keeping up with the Joneses: Analyzing the effect of income inequality on consumer borrowing. *Quantitative Marketing and Economics*, 3 (2), 145-173
- Corneo, G. & Jeanne, O. (1997). Conspicuous consumption, snobbism and conformism. *Journal of Public Economics*, 66, 55-71.
- Corneo, G. & Jeanne, O. (1997). Conspicuous consumption, snobbism and conformism. *Journal of Public Economics*, 66, 55-71
- Dekhili, S., Achabou, M.A. & Alharbi, F. (2019). Could Sustainability Improve the Promotion of Luxury Products? *European Business Review*, 31, 488–511
- Dijkstra, P., Gibbons, F. X., & Buunk, A. P. (2010). Social comparison theory. In J. E. Maddux & J. P. Tangney (Eds.), *Social psychological foundations of clinical psychology* (pp. 195–211). The Guilford Press.
- Dubois, B., Czellar, S., & Laurent, G. (2005). Consumer segments based on attitudes toward luxury: Empirical evidence from twenty countries. *Marketing Letters*, 16(2), 115-128.
- Goldsmith, R., Flynn, L. and Eastman, J. (1996). Status consumption and fashion behaviour: An exploratory study, *Association of Marketing Theory and Practice Proceedings*, Hilton Head, SC, 309–316.
- Griskevicius, V., Tybur, J. M. & Van den Bergh, B. (2010). Going green to be seen: status, reputation, and conspicuous conservation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98, 392–404
- House, R. J., Hanges, P. J., Javidan, M., Dorfman, P. W., & Gupta, V. (Eds) (2004), *Culture, leadership, and organizations. The GLOBE study of 62 societies*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kaus, W. (2013). Conspicuous consumption and “race”: Evidence from South Africa, *Journal of Development Economics*, 100 (1), 63-73
- Khan, M. (2006). *Consumer Behaviour and Advertising Management*. New Age International.
- Krahmer, D. (2006). Advertising and Conspicuous Consumption. *Journal of Institutional and Theoretical Economics (JITE)*, 162 (4), 661-682
- Lautiainen, T. (2015). Factors affecting consumers’ buying decision in the selection of a coffee brand. Unpublished Bachelor’s dissertation, Saimaa University of Applied Sciences, Finland
- Mason, R. (1981) *Conspicuous Consumption: A Study of Exceptional Consumer Behaviour*, New York: St. Martin’s Press

هۆکارانهش له ژینگه‌ی کۆمه‌لایه‌تی تاکه‌کاندا بوونی هه‌یه که تیایدا ده‌ژین. قبلن پیتی وایه ژینگه‌ی کۆمه‌لایه‌تی که تاکه‌کانی تیدا ده‌ژین هۆکاری سه‌ره‌کيه بۆ به‌کاربردنی رووکه‌شی جگه له هۆکاره‌کانی ته‌ندروستی و ده‌روونی که ده‌بنه هۆکاری به‌کاربردنی رووکه‌شی.

## پیشیار

- ١- کارکردن بۆ به‌رزکردنه‌وی ئاستی هۆشیاری ئابوری تاکه‌کان له ڕینگه‌ی ده‌زگاکانی ڕاگه‌یاندن و سۆشیال میدیاوه ده‌رباره‌ی چۆنه‌تی پلان دانا بۆ ئه‌و نه‌خته‌ی که ده‌ستی ده‌که‌ویت به‌کاره‌ینانی له‌ کڕینی شه‌ه‌کی پینو‌ست و دورکه‌وتنه‌وه له‌ کڕینی ئه‌و کالاکسه‌نه‌ی که هه‌یچ پینو‌ستیه‌ک پڕناکاته‌وه بۆ خاوه‌نه‌که‌ی.
- ٢- هۆشیارکردنه‌وی تاکه‌کانی کۆمه‌لگه‌ له‌ ڕینگه‌ی ئاین و پیاوانی ئایینه‌وه به‌ تايه‌ت کۆمه‌لگه‌ی کوردی که زۆریه‌ی موسلمان، رو‌نکردنه‌وی زیانه‌کانی زیاده‌ رو‌ی و به‌هه‌دردان که به‌ پیتی ئایینی ئیسلام قه‌ده‌غه‌کراوه.
- ٣- په‌روه‌رده‌ کردنی تاکه‌کان له‌ ڕینگه‌ی خه‌زانه‌وه به‌ په‌روه‌رده‌یه‌کی دروست و ڕاهه‌ینان هه‌ر له‌ منداڵیه‌وه له‌ سه‌ر به‌ هه‌ده‌ر نه‌دانی پاره له‌ شتی ناپینو‌ستدا.

## راسپارده

- ١- تو‌یژینه‌وه‌ی به‌رده‌وام له‌م بواره‌دانه‌نجام بدریت تا بزانی‌ت هۆکاره‌کانی به‌کاربردنی رووکه‌شی چین به‌مه‌به‌ستی کۆنتڕۆڵکردنی.
- ٢- پینو‌سته‌ حکومه‌ت و ده‌سته‌ی نه‌زاهه‌ چاودێر بێت به‌سه‌ر ئه‌و که‌سه‌نه‌ی که ده‌سه‌لات و هه‌رده‌گرن وه به‌راوردکردنی هاها‌کی خه‌زنه‌کراوی ئه‌م که‌سه‌نه‌ پێش چونه‌ ده‌سه‌لات و دوا‌ی کۆتایی ها‌تی ده‌سه‌لاته‌که‌یان.
- ٣- ئه‌نجامدانی تو‌یژینه‌وه‌ له‌سه‌ر رو‌ی ده‌سه‌لاتی سیاسی له‌ په‌ره‌سه‌ندن و به‌رزبونه‌وه‌ی دیاره‌ی به‌کاربردنی رووکه‌شی له‌ کۆمه‌لگه‌ی کوردیدا.

## سه‌رچاوه‌کان

### عه‌ره‌ی :

- الحسن، احسان محمد و عبد الحسين زيني (١٩٨٢) :الاحصاء الاجتماعي، الموصلي، دارالكتب للطباعة والنشر .
- وجيه محجوب، طرعا البحث العلمي ومناهجه ١٩٨٨، ص ١٣٥
- ابن محمود محمد عبدالعال، مجله دراسات في الخدمة الاجتماعي (٢٠٢٢)، العدد (٥٧) الموقع الالكتروني <https://jsswh.journals.ekb.eg>
- الحسن ،أحسان محمد (١٩٩٩) مناهج البحث الاجتماعي. ط١. دار وائل للنشر والتوزيع

### ئینگلیزی:

- Alghanim, S. & Ndubisi, N.O. (2022). The Paradox of Sustainability and Luxury Consumption: The Role of Value Perceptions and Consumer Income. *Sustainability*. 14(22),14694.
- Alicke, M. (2007). In Defence of Social Comparison. *Revue internationale de psychologie sociale*, 20, 11-29.
- Amaldoss, W. & Jain, S. (2005). Conspicuous consumption and sophisticated thinking. *Management Science*, 51 (10), 1449-1466

- Nelissen, R. M., & Meijers, M. H. (2011). Social benefits of luxury brands as costly signals of wealth and status. *Evolution and human behavior*, 32(5), 343-355.
- Pybus, K., Power, M., Pickett, K. & Wilkinson, R. (2022). Income inequality, status consumption and status anxiety: An exploratory review of implications for sustainability and directions for future research, *Social Sciences & Humanities Open*, 6 (1), 100353
- Renzetti, C. (2022). Theories of Criminal Behaviour. In L. Kurtz (ed), *Encyclopaedia of Violence, Peace, and Conflict*, 3rd ed. Academic Press
- Ritzer, George (2011). *Sociological theory* (8th ed) new york: Mc graw Hill.
- Shukla, P. (2011) Impact of interpersonal influences, brand origin and brand image on luxury purchase intention: measuring interfunctional interactions and a cross-national comparison. *Journal of World Business*, 46, 242–253
- Tesser, A., & Collins, J. (1988). Emotion in social reflection and comparison situations: Intuitive, systematic, and exploratory approaches. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55(5), 695-709.
- Veblen, T. (1934) *The Theory of the Leisure Class*, New York: Random House, Inc.
- Wilkinson, R.G. & Pickett, K. (2018). *The inner level: how more equal societies reduce stress, restore sanity and improve everybody's well-being*. London: Allen Lane
- Zinkhan, G. and Prenshaw, P. (1994) Good life images and brand name associations: Evidence from Asia, America and Europe, *Advances in Consumer*